

- מסורת הש"ס**
- א. (בשניים) תוספתא ב"ק פ"ח יב.
  - ב. שם.
  - ג. שם יא.
  - ד. תמורה ט"ב, ירושלמי סוטה פ"ח ה"י. תוספתא ש"ג י. ירושלמי שם. תוספתא שם ה'.
  - ו. ראה ב"ק פ"א, י"ב ה"ב.
  - ז. תוספתא ש"ט ט.

גרסות

אמר לון מותר יש בבתי: **אמר לון מותר ומותר**.
נתן רבנן מעשה יש בבתי: **ועד: מעשה**.
חלב ודחם משחיתים יש בבתי: **חלב של עז**.
וקשרו לו יש בבתי: **וקשרו**.
שבגליל עליון יש בבתי: **שבגליל**.
וכן גר יש בבתי: **ועד: וכן מי**.

החיים

גזח מלכו
 אף כי יש דרכים שונות להסביר מה היתה מחלתו של אותו חסיד נראה דברי ר' חיה שחיהה זו מחלת ריאוח (אולי שחפת) שגרמה לו נזק ונזק שיעול ופליטת דם. כנשך דורות היו הרופאים ממליצים על שתיית חלב כדרך של טרופאו או הקלת הכאב במחלות טיפול.

והטבח (השוטט, הקצב) **לוקח** (קונה) בהמה דקה ושוטט, לוקח ושוטה בביתו עד זמן שהחיטה, ובלבד שלא יהיה העגונה (האחרונה) שבהן שלשים יום. באותו ענין שאלו תלמידיו את רבן גמליאל: מהו לגדל בהמה דקה? אמר להן: מותר. והזהיר על כך: והתנן (והרי שנינו במשנתנו): אין מגדלין! אלא יש לתקן את הגרסה ולומר הכי קא בעו מיניה (כך שאלו ממנו): מהו לשהות בהמה דקה לצורך שהיטה בארץ ישראל? אמר להן: מותר, ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר בחוץ. אלא קושרה בכרעי המטה בתוך ביתו. ובענין זה מסופר, הנה רבנן (שנו חכמים): מעשה כחסיד אחד שהיה גזח מלכו (שהיה משתעל מפני הליו), ושאלו לרופאים מה לעשות לרפואתו, ואמרו: אין לו תקנה עד שינק חלב רוחה (מכביע) מן הבהמה משחיתת לשהות כלומר, בכל בוקר, ולצורך זה הביאו לו עז וקשרו לו בכרעי המטה, והיה יונק ממנה משחיתת לשהות במשך זמן. לימים נכנסו חבריו לבקר ביקור חולים, כיון שראו אותה העז קושרה בכרעי המטה חזרו לאחריהם, ואמרו: לטטים (שורד) מזויין נמצא בביתו של זה, ואנו נכנסין אצלו? ישבו חכמים וברקו במעשיו ולא נמצאו בו כל פגם אלא מלבד אותו עז של אותה העז שהחזיק בביתו. ואף הוא אותו חסיד בשעת מיתתו אמר: וידע אני שאין בי כל עז אלא עז אותה העז כלבד, שבערתי על דברי חברי שאמרו שאסור להשהות בהמה דקה בארץ ישראל. ובאותו ענין של בהמה דקה אמר ר' ישמעאל: מבעלי בתים שבגליל העליון היו בית אבא, ומפני מה איהו עזן גרם להם שהרבו — שהיו מרעין (רועים) בחורשין (בניעות) בסביבה, ודנין דיני ממונות ביחיד. ואף על פי שהיו להם חורשים סמוך לבתיהם והיו החורשים שלהם, ולא רעו בהמותיהם בשל אחריהם. מכל מקום שדה קטנה של אחריהם היתה בדרך בין ביתם לחורשיהם ומעבירין היו את הצאן דרך עליה (דרכה), וזה גרם להם שענשם.

*הטבח לוקח ושוטט, לוקח ושוטה, ובלבד שלא ישהה העגונה שבהן שלשים יום. מהו לגדל? אמר להן: מותר. מהו לשהות בהמה דקה לצורך שהיטה בארץ ישראל? אמר להן: מותר, ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר בחוץ. אלא קושרה בכרעי המטה בתוך ביתו. ובענין זה מסופר, הנה רבנן (שנו חכמים): מעשה כחסיד אחד שהיה גזח מלכו (שהיה משתעל מפני הליו), ושאלו לרופאים מה לעשות לרפואתו, ואמרו: אין לו תקנה עד שינק חלב רוחה (מכביע) מן הבהמה משחיתת לשהות כלומר, בכל בוקר, ולצורך זה הביאו לו עז וקשרו לו בכרעי המטה, והיה יונק ממנה משחיתת לשהות במשך זמן. לימים נכנסו חבריו לבקר ביקור חולים, כיון שראו אותה העז קושרה בכרעי המטה חזרו לאחריהם, ואמרו: לטטים (שורד) מזויין נמצא בביתו של זה, ואנו נכנסין אצלו? ישבו חכמים וברקו במעשיו ולא נמצאו בו כל פגם אלא מלבד אותו עז של אותה העז שהחזיק בביתו. ואף הוא אותו חסיד בשעת מיתתו אמר: וידע אני שאין בי כל עז אלא עז אותה העז כלבד, שבערתי על דברי חברי שאמרו שאסור להשהות בהמה דקה בארץ ישראל. ובאותו ענין של בהמה דקה אמר ר' ישמעאל: מבעלי בתים שבגליל העליון היו בית אבא, ומפני מה איהו עזן גרם להם שהרבו — שהיו מרעין (רועים) בחורשין (בניעות) בסביבה, ודנין דיני ממונות ביחיד. ואף על פי שהיו להם חורשים סמוך לבתיהם והיו החורשים שלהם, ולא רעו בהמותיהם בשל אחריהם. מכל מקום שדה קטנה של אחריהם היתה בדרך בין ביתם לחורשיהם ומעבירין היו את הצאן דרך עליה (דרכה), וזה גרם להם שענשם.

והטבח — המקנן אם הסהמות ליום השוק, לוקח ושוטה או לוקח ושוטה — עד יום השוק, שלשים יום למקחו. ובלבד שלא יהיה את העגונה — המאוחרת למקחו, שלקח סמוך לזמן השוק, לא יהיה אומה לאחר יום השוק להשלם שלשים יום למקחה. העגונה — מאוחרת, כמו "הלכן מעגנה" (ד"א 6) — מאחרת מלהשלם. אלא קושרה — ויטען פלגי עליה לזמן גמלא. גזח — *פלגרי"א. זעק מפני כחב הנזק, לא היה יכול להשיב רוחו. לטטים מזויין — רועה שזדון אחריהם, וגזח אם הציגם. שהיו מרעין — נהמה דקה שלכן צמורשין, ואף על פי שהיו חורשין סמוך לבתיהם — ולא היו רועין שזדון אחריהם. ומשום חורשין ליכא גזח דלמרו לעיל: אלל מגלגין צמורשין, ולקמן (פ"א 6), אלל תקנת על תשע מיקן שלל קפדי בעל היער על כך — אפילו הכי נענשו, מפני שזדה קטנה היתה בנייהם, ואל אחריה היתה רועה — נהמות שלו, ששעה תשובה — שלל לגדל נהמה דקה עז. כלבים וחזירים — קנ צמנתמין ללמור נלגין.

תוספות

והטבח לוקח ושוטה — מירש בקונטרס: עד יום השוק, ובלבד שלא יהיה העגונה שבהם שלשים יום — אותה שלקח באחרונה לא ישלים לה שלשים יום אחר השוק. ודבוספתא (פרק ח) גרס "ויתר משלשים יום", ואם כן לפי התוספתא יכול להשהות אחר יום השוק: ועוד שעה: דלעיל בני רגל קרי לה אחרונה, והכא קרי לה עגונה: ועוד: שלא הזכיר התנא יום השוק כלל ונראה לרבינו יצחק: לפי שהטבח רגיל לקנות כמה בהמות ביחד, ומותר להשהות, ובלבד שאפילו העגונה שבהן, אותה ששאררה יחידה אחר חברותיה — שלא יהיה יותר משלשים יום, אף על פי שהיא יחידה, ומיהו, בכל הספירם גרסין "שלשים יום", ולא גרסין "ויתר".

מהו להשהות קבעו מיניה — אין ראה לו ר' פלגי רבן עליה דרבן גמליאל כדפירש בקונטרס, דמהו להשהות קודם הרגל קבעו מיניה, ואמר לון מותר. ולא דוקא נקט קושרה, אלא אורחא דמלתא נקט, שדרכו היה לקשור בהמה דקה לכרעי המטה, כדאמר ביבאלי טרומית" (חולין ד, 2), חלב היוצא מן המטה, עד תשעה טפחים — טהור, ומירש שם בקונטרס שבכך הוא ראוי לקשור בהמה דקה בכרעי המטה, כדכתיב "אסורו גח בעביותי עד קרונת המנבח" שהיו קושרין הקרבות בכרעי המטה עד שביאנות לקרונת המנבח. אי נמי, נקט "קשרו" לאשמועינן דאפילו בקשורים אסור לגדל כי אם להשהות. ובתוספתא (פרק ח) נמי משמע דאף קודם הרגל לא שרי להשהות אלא בבית, דהכי קתני בהדיא: אבל מגדלים קודם הרגל שלשים יום, ולא שתמה יוצאה ורועה בשוק אלא קושרה בכרעי המטה. שאלו לרבן גמליאל כו.

תנו רבנן (שנו חכמים): **רועה** בהמה דקה **שעשה תשובה** ורועה נהוג מעתה כדון ולא לגדל עז בהמה דקה, **אין מחייבין אותו למכור** את כל צאנו מיד, והרי בכך מקשים עליו ביותר, שגאלץ הוא למוכרם בפחות ממחירם, ויש לו הפסד מרובה אלא מוכר על יד עז (מעט מעט). **וכן גר שנפלו לו כלבים וחזירים בירושתו**, **אין מחייבין אותו למכור מיד, אלא**

עיונים

העגונה שבהן רשי פירש: האחרונה שבהן. וענינו בדרך שפירש לגבי הרגל, שאף כאן הטבח רשאי לקנות שלשים יום קודם יום השוק, ואינו רשאי להשהות בהמות שנקטו בתוך הזמן הזה לאחר יום השוק. ובתוס' פירש שאין מדובר כאן בכל כיום השוק. אלא כאשר הטבח קונה, כמקובל, לצורך שהיטה קבוצה של בהמות ביחד — אינו רשאי להשהותן, ואף לא את האחרונה שנתרה, יותר משלושים יום ממונ הקנה. והם מפורשים "עגונה" — שנתורה בודדה. ויש שפירשו — כחושיה, ויש שפירשו מניקת (ר"ב).

מהו לשהות רשי מפרש ששאלוהו אם מותר להשהות את הבהמה הדקה במשך זמן ממושך, גם שלא לצורך הרגל. ורבן גמליאל שהתיר חולק על דברי חכמים בבחינתא לעיל. שהתירו להשהות רק קודם לרגל שלושים יום. ובתוס' הסבירו כי אין כאן מחלוקת ולא אמר רבן גמליאל אלא בזמן שמוותר להשהות (לפני הרגל וכיוצא בזה) ואף זה — כשהיא בביתו דווקא. ויש שהביאו סמך לפירוש רשי. שמה שעשה אותו חסיד היה על פי דברי רבן גמליאל, שאם לא כן מפני מה עבר על דברי חכמים?

קושרה בכרעי המטה בתוס' הסבירו שלא דווקא קושרה בכרעי המטה, אלא הכוונה שתהא בביתו ולא תצא לחוץ כלל. ולשון "קושרה" וכו' הוא משום שהיו רגילים לעשות כן. והרשב"א כתב שאולי לשון זו מרוינקת, וכא לומר שאפילו היתה הבהמה קשורה למטו — לא התירו לגללה, אלא להשהותה.

מעשה בחסיד אחד במקומות אחרים מפורש כי חסיד זה היה ר' יהודה בן בבא (ראה מסורת הש"ס).

גזח מלכו הרי"ף פירש: שהיה משתעל ופולט דם. ורשי' פירש שהיה גזח — צועק בזמן חלב וקוצר נשימה.

אלא אותו עזן כתב המאירי כי אף שאמרו חכמים כי במקום סכנה מותר לעבור על דבר אסורי התורה, מכל מקום הקפידו משום תקנת חכמים ומשום הפסד לחבירו יותר סכנה, ולכן הקפידו עליו.

בשעת מיתתו יש מסבירים בשעת מיתתו מחולו זה (וכדברי המאירי, שהיה זה חולי

של סכנה). אבל אם היה זה ר' יהודה בן בבא, הרי מפורש שמת על קידוש השם בדי הרובאים.

דיני ממונות ביחיד ואף שאמרו חכמים שנשמתו דן דיני ממונות ביחיד, מכל מקום כבר אמרו "אל תהא דן יחיד שאין דן יחיד אלא אחד" (אבות פ"ד מ"א), ולמרות מה שאף שהדבר מותר — אין ראוי לעשות כן.

שדה קטנה היתה רשי' מסביר שהיה שדה קטן השייך לאחריהם בדרך אל החורשין, ואילו הראב"ד מסביר שאף אותו שדה היה שלהם, אלא שהאיסור נובע מפני שיש ארץ ישראל מפני שמפסיד מה שגדל בשדה, ואין הברד בזה בין שלהם לשל אחרים. רועה שעשה תשובה רועה כאן אינו רועה שבר אלא אדם הרועה בהמות של עצמו, שאם אינו שלו כיצד יוכל למכור. וחכמים גזר שהיה רועה נאן — החשוד שהוא גזל את הרבים — נחשב כפסול לעדות. וככל פסלו עיזות מחמת ביבדה — אינו כשר עד שיעשה תשובה.

אין מחייבין אותו למכור מיד וכו' וכל זה עשו מפני התקנה, שאם יחמירו חכמים בכל אלה — לא יבואו אנשים לעשות תשובה, ולא ידרו גררים של מצוה (רבינו יונה).

אזרח ההלכה

והטבח לוקח וכו' אף שאסור לגדל בהמה דקה בארץ ישראל, מותר להשהותה קודם לרגל או קודם למשחה בנו שלושים יום. וכן הטבח לוקח ומשחה עד שישחוט מעט מעט. שלדעת הרמב"ם חולק רבן גמליאל על התנא קמא, והלכה כמותו (ל"ח 2). ובלבד אלה אסור לתח להבהמה לצאת ולרעותה אלא בהמשחה אותה שומרה בביתו כדי שלא תזיק. (רמב"ם ספ"ר ניקיין הלכות ניקן ממון פ"ה ה"ז. טור חז"מ ח"א).

רועה שעשה תשובה רועה בהמה דקה בארץ ישראל שעשה תשובה — אין מחייבים אותו למכור כל עדרו מיד, אלא מוכר מעט מעט. (רמב"ם שם ה"ז. טור חז"מ ח"א).

גר שנפלו לו וכו' מי שנפלו לו בירושה כלבים או חזירים — אין מחייבים אותו למכור כולם מיד, אלא מוכרם מעט מעט. (רמב"ם שם. שיעי רומי' ט"ז ד).

*פלגרי"א (פ"ל, פלגרי"א) מן המפרשים התקנה pleindre — לתתיו, להנאות.

חיה דקה — זעיר וטוען. כלבים כופרים — קטנים ונמסס הס. לשון חז"ל: כלבים גדולים של זעירים, והן מוקין. חולדות סנאין — גיליות כנה. לוקר את הבית — מן העכברים. וורדני = סנה. דקטיני = דקס. דמותאי גוזין = שוקים גוזין. בבבל כארץ ישראל — עמוס גלות יכניה רבו עם מלמדים, ומישינו עם כבוד קצוע. דידך מאי — הלא יש לך אשמו. חובה — שם אשמו. תקבירנהו לבנה — שלמה קומן עליה, והיא אלה יולה לשמור. מבי אהר רב לבבל — רבו ממישעין שם מפני ישימו. לישנא לחרינא: הוא נא ולמדת להוקר נבך, שלמה שם רוב ישראל וזוט קצוע. שבעה הבן — גרמי מילה, על שם שבענו עליו שבעה ימים. ישוע הבבלי — משמה ששעין לפדון הבן כבוד. "ישוע" מתרגמין: פורקן, מנו פדיון. רב לא עילי קמיה דשמואל — טעמא אמרין לקמן.

תוספות

דקטיני שקיה — מירוש: שוקי דקין, ולהכי נקרא חרצא שהחרצין ניכר בין השוקים, מתוך שהן דקים ורואין גבוהים ומשום הכי תנו בפרק ראשון דאחלות [צריך להיות: בפרק שמיני דכלאים]: חולדות הסנאין, רבי יוסי אמר: בית שמואי טמא כותב במשע וכעודה במגע. דמתוך שרגילה גבוהים ודקים מספקא להו שמוא לאו היינו חולדה דקרא, ויש לה תורת גבילה, או שמוא היינו היא ויש לה תורת שרף. והיא דמסיים: ומאי שרצא דמתתאי שקיה — הכי קאמר: ומאי שרצא — חולדה דכותב בקרא, שאין ספק — דמתתאי שקיה, שהיו רגילה צפרות ושרצת על הארץ. וכן נראה לרבינו תם.

חובה תקבירנהו לבנה — מירוש רבינו תנאי: בתמינה, וכי דרבה לקבור בניה; שאין עוסקת לגדול אלא עוסקת לגדול צאן. והוי כשגנה היוצאת מלפני השליט. ומיהו, בפרק "שני נזירים" (נויר נ,ב) גבי חקפת הראש אין שייך לפרש כן, דאמר ליה רב אבהו רב הונא: לדידך מאן מקיף להו? אמר ליה: חובה. אמר ליה: חובה תקבירנהו לבנה, ואין שייך לפרש שם אלא שייך קלה. אי נמי, יש לומר: אין יראה שתעש בקבורת בניה; **מכי** אתה רב לבבל — מירוש בקונטרס: והוי מתישבין שם מפני ישיבות, והוי רוב שדותיהן מישראל. וכענין זה מירוש בפרק קמא דגיטין (א,א): עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לויטין מכי אתה רב לבבל — ועשינו בקיאי לשמה מיון שהרבה ישיבות. וקשה לרבינו תם: דאם כן מאי פריך הוה מסתמינהו דעכו כארץ ישראל לויטין, אבל בבל לא? והיא המשניות שנו קודם דאתה רב לבבל ומפרש רבינו תם הוה: מכי אתה רב לבבל — וחורה לנו שממיתו לבבלי וחחרש והמסגר שגלו לבבל דינה להיות כארץ ישראל לויטין, שבעיקרן לשמה. וכן כאן, לענין בהמה דקה — שיש שם רוב

מוכר על יד ער יד, וכן מי שנדר ליקח (לקנות) בית או ליקח לשאת אשה בארץ ישראל ולא קבע לכך זמן מוגדר, אין מחייבין אותו ליקח מיד בית או אשה ראשונה שירדמו לו, עד שימצא את ההוגנת (הראויה) לו. וכיוצא בו מספרים: מעשה באשה אחת שהיה בה מוצר (מציק) לה, ולא היה לה בעל שתיירא הבן מפניו, וקפצה ונשבעה: "כל מי שיבא ויבקש לשאת אותי לאשה איני מחזירתי" (מסכת לר), וקפצה עליה בני אדם שאינן מוהגנין וביקשו לשאתה לאשה ולא ידעה מה לעשות שהרי נשבעה כן. וכשבא הדבר אצל החכמים, אמרו: לא נתכוונה זו אלא להגן לה בלבד ולא ממש לכל איש ראשון שיבוא. ומשמיה הברייחא: **כשם** שאמרו החכמים אין מגדלין בהמה דקה, כך אמרו אין מגדלין חיה דקה, כגון כלבים והחלילים. ויש שמעאל אמר: מגדלין חיות בית שיש בהן תועלת ואין מקודות כגון כלבים כופרין (כלבי ציד), והחלילים, וקופין, וחולדות סנאים, מפני שעשויים אלה לנקר (לקנות) את הבית ממני שרצים, ולכן מותר לגדלם ושואלים: מאי [נח] הם? חולדות סנאים הללו? אמר רב יהודה: קוראים להן בארמית שרצא שואמרים: שקוראים להן הורא, דקטיני שקיה ורעיא בני וורדיני [שדקות שוקיה ורועה בין הקוצים]. ומאי שרצא [ומה טעם קוראים להן שרץ? דמתתאי שקיה נמפני ששוקיה נמוכות] ונגררות על הארץ ונראות כשרץ השרצין על הארץ.

אמר רב יהודה אמר רב: עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לענין איסור גידול בהמה דקה, ובענין זה מסופר: אמר ליה רב אבהו רב הונא: **אמר רב הונא**: דידך מאי [צאנך שלך] מה מדוע אין אתה נוהג כדברי רבך, רב, ומגדל אתה צאן? אמר ליה [לר]: את הבהמות [אותן] אשתי שרקאה חובה. אמר ליה [לר]: חובה תקבירנהו לבנה [תקבור את בניה]. ואומרים: כיון שיצא הדבר מפי רב אבהו רב הונא של ש"ב, היתה זו כשגנה היוצאת מפי השליט, וכולה שניה [כל שנוהגין] של ש"ב אדא בר אבהו אכן לא אקיים זרעא [נתקיים] זרעא [לרב הונא מאשתו חובה, איבא דאמרי י"ש שאומרים] בנוסה אחר קצת אמר רב הונא אמר רב: עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לבהמה דקה, מכי אתה [נא] [ש"ב] ולא לבבל מארץ ישראל ותיקן בה כמה תקנות גדולות. מסופר, רב ושמואל רב אסי איקלעו לבי [הודתנו לבית] שבעה הבן שבו עשו בית מילה, ואמרו לה [י"ש אומרים] שהיה זה לבי [לבית] שבו עשו ישוע [פדיון] הבן — רב לא היה רוצה עייל קמיה [להיכנס לפני] שמואל, ישראל. וכן יש בריש "בבב מערבין" (עירובין כח,א).

לבי ישוע הבן — מירוש הקונטרס: פדיון הבן. וכן הירוד. וקשה: דאף על גב דמתרגמין "פדיון", פורקן, מכל מקום אין שייך לשון ישועה; ורבינו תם מירוש שנוכל שם בן, ועל שם שהולד נושע ונמלט ממעי אמו, כדכתיב "והמליטה זכר" (ישעיה סו) נקט לשון ישועה, והוי רגילין לעשות סעודה מירוש.

מסורת הש"ס
 ת. שם טו. וראה כתובות כ"א.
 ט. ותוספתא שם יז.
 י. שם ב"ק פ"ב.
 יא. ראה גיטין נ"א (ביטוי) וז"ל.
 יב. נויר נ"ב, (מעשה דומה).
 יג. (ביטוי זה) ברכות פ"א, מה"א.
 יד. עירובין פ"א, גיטין נ"א. סנהדרין ג"א. וראה גם תענית כ"ב, מילה כ"א, ג—

גרסות

בארץ ישראל יש שלא גרסו מלים אלה, כמקבילה. **כל מי** שביא עליה, **אמר רב יהודה** יש בכתיב דרבי: **אמר רב הונא**. **שרצא** וחרצא. **חירא** יש בכתיב ועד: **חרצא**. **דמתתאי שקיה** יש במסורות. **דמתתאי פקיה** וראה שטי"ק. **חובה** תקבירנהו יש שגרסו: **חובב** תקבירנהו. **אמר רב הונא** **אמר רב** יש בכתיב: **אמר רב הונא**.

לשון

ורדיני נראה שהוא שם כולל לשיחים קונייני (כגון מיני סתנה), ולכן ראוי ליצור החי בין הורדיני להקריא בשם "חולדות הסנאין". **חובה** לפי צורת כתיבת השם נראה כי הוא שם עברי, ומצאנו שם דומה במקרא ואף כי שם הוא שמו של נבר (בשם חובה רבני חזקוני א' ז, ו). ומסתבר כי מקורו בשרש "חבב" מבוטב אהבה, חיבה. ולפי זה הוא שם מקביל לשם העברי החדש אהבה ולשמות נשים בעלי משמעות דומה בשפות נוספות.

הקולם

כלבים מופיין יש מפרשים שכלבים אלה הם כלבי ציד גדולים, וכיון שאינם מיעדים לשמור הם אינם תוקפים (ראה ברישין). אבל רוב המפרשים סבורים שהם זן של כלבים קטנים זונקא, שמגדלים אותם בכפרים כדי לבער את העכברים ושאר מניקים קטנים. וכן נראה מן המשנה בכלאים שממנה עולה כי הכלב הכופרי דומה במראהו לשועל (או שהוא מין תן מבוית).

חולדת הסנאים

שבעה הבן המפרשים מסבירים שהחובה היא לבדית מילה, וקוראים לה כך משום שהיא נעשית לאתר שבעה מן הלידה. ישוע הבן רשי מפרש שהוא פדיון הבן, שלשון פדיון ולשון ישועה קרובים במשמעם. אבל הרי"ה (ובוסים בשם רבינו תם) מפרש — חולדת הבן, וסונגן על הביטוי והמליטה זכר. שמפרשו מלשון מילוט, הצלה וישועה. ועיינו, שהיו נכנסים ביום הלידה לבית הגדל לבבד אבי הבן. ויש שפרש שהוא המקור למנהג להיכנס לבית הגדל כליל שבת לאחר הלידה, שאו מצויים אנשים בביתם ויכולים לבוא לסעודה (שיש בשם מהר"א).

אורה הלכה

מו שנדר ליקח בית וכו' מי שנדר לקנות בית בארץ ישראל, או לשאת אשה או שרצא בשירה או לים, ולא קבע לכך זמן — אין מחייבים אותו לעשות כן מיד, אלא ימתין עד שימצא דבר ההוגן לו. (רמב"ם ספר הפלאת הלכות נדרים פ"ה ה"ג. ש"ע י"ד ר"ט, א.)
וקפצה ונשבעה ומועשה באשה שנדרה שכל מי שיתבענה לנישואין תנשא לו, וקפצה עליה בני אדם שאינם הוגנים לה, ואמרו חכמים שלא נתכוונה אלא לאדם ההוגן לה שהיבענה לנישואין. (רמב"ם ספר הנדרים פ"ה ה"ג.)
אין מגדלין חיה דקה אסור לגדל בארץ ישראל חיה דקה. (רמב"ם ספר מניין הלכות עשנו עצמנו בבבל וכו' עשו חכמים את ככל בארץ ישראל לאסור בה גידול בהמה והיה דקה מפני שביניהם היו רוב השדות והכרמים שם של ישראל. וראה חז"ל בריהו. הט. רמב"ם שם ה"ח.)

קיינים

אני מחזירתי כתב ר"ת (בספר השרף) שבעצם היה זה כעין 'נדר ויחזין', שאדם נדר על מנת לגרום לחבירו לעשות דבר מה, ואנו מניחים בודאות ('אין סדרי') שלא התכוון לעושה שאמר בלשונו, ואין זה נדר שהיובים לקיימו כלשונם. אלא חולקים אחר כוונת הנדר. חזק דקה ומדברי ר"ש שמעט בין שהיה חיה טהורה (כגון צב) או חיה טמאה (כגון שועל).
הרוא דקטיני שקיה וכו' בתוס' רוצים לומר כי אין כאן רק חילוקי דברים בהגדרת 'חולדות סנאים' לשם יהודי, או בהסברת השם. אלא יש בכך גם צד הלכה, שיש סבורים שחולדת הסנאים היא מין חיה (ולכן נבלחה מטמאה בביתו בחיה) ויש סבורים שהיא מין שרץ (ומטמאה בערשה כשרץ).
בבבל כארץ ישראל וטעמו משום שיש שם ישוב יהודי גדול וקבוע, ולכן יש להחמיר בו כארץ ישראל (רש"י). ויש שהרישו שכוין שיש שם ישוב יהודי צפוף רוב השדות הם של ישראל (מאירי).
תקבירנהו לבנה ויש מסבירים שבלשון קלה אמר, וכן אירע לרב הונא. ויש מסבירים שאמר בלשון שאלה: וכי חובה תקבור את בניה כן שלא תוכל לעסוק בדבר אחר אלא בשמירת הארץ? (רי"ח). ויש שפרשו בדרך אחרת: וכי אין חובה יראה מפני העונש, שמת חובל לקבור את בניה? (תוס').
מנו אתה רב יש מפרשים שבאשר התיע רב לבבל יסד בה ישיבה גדולה החלו יהודים רבים לחיישם שם. עד שנעשה מקום ישוב קבוע שיש בו רוב ישראל רש"י בלשון ראשון וישו. ויחזרו מסבירים שלאחר שיש רב לבבל למנוע עולות בבל נאחר שהיא מקום שהודים שכנו בו במשך דורות רבים. ויש בו ישוב יהודי גדול וקבוע דינה כארץ ישראל רש"י בלשון אחר. ר"ת. תוס').

